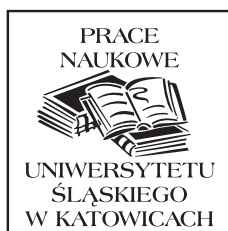

Czas na...

Język i dydaktyka
w badaniach młodych naukowców

NR 3385

Anna Guzy, Diana Jagodzińska
Maria Waclawek, Aleksandra Zok-Smoła

Czas na...

Język i dydaktyka
w badaniach młodych naukowców

Redaktor serii: Dydaktyka Literatury i Języka Polskiego
Ewa Jaskółowa

Recenzent
Agnieszka Rypel

Spis treści

Wstęp	9
-----------------	---

Część I

Czas na... kompetencję przestrzenną — nowy determinant kompetencji językowej

Anna Guzy

Wprowadzenie	15
1. Kompetencja językowa dziecka (zarys problematyki)	18
1.1. Cechy języka dzieci 9- i 12-letnich	22
1.1.1. Słuchanie	24
1.1.2. Mówienie	27
1.1.3. Czytanie	31
1.1.4. Pisanie	34
1.1.5. Kształtowanie się pojęć	36
2. Komponenty kompetencji przestrzennej	40
2.1. Wyobraźnia przestrzenna oraz jej kształtowanie	40
2.2. Orientacja przestrzenna	49
2.3. Kompetencja przestrzenna	52
2.4. Przykładowe ćwiczenia stymulujące rozwój kompetencji przestrzennych uczniów na I i II etapie edukacyjnym	54
3. Wyrażenia werbalizujące kategorie przestrzenne	58
3.1. Środki językowe stosowane przez uczniów do opisu relacji przestrzennych (wyniki badań własnych)	61
4. Wyobraźnia przestrzenna a kompetencje językowe	69
5. Metodologia i opis badań własnych	72

6. Uzyskane wyniki badań	78
6.1. Umiejętność czytania ze zrozumieniem uczniów w klasie III	82
6.2. Umiejętność czytania ze zrozumieniem uczniów w klasie VI	87
6.3. Kompetencja przestrzenna a umiejętność czytania ze zrozumieniem (analiza korelacji)	93
6.4. Kompetencja graficzna uczniów w klasie III	97
6.5. Kompetencja graficzna uczniów w klasie VI	100
6.6. Kompetencja przestrzenna a sprawność graficzna (analiza korelacji)	103
7. Wnioski z badań	108
Zakończenie	121
Załącznik 1 — kwestionariusze testów czytania ze zrozumieniem	123
Test czytania ze zrozumieniem dla uczniów klas III	123
Test czytania ze zrozumieniem dla uczniów klas VI	125
Załącznik 2 — podział zadań w teście wyobraźni i orientacji przestrzennej.	128
Test wyobraźni i orientacji przestrzennej dla klasy III i VI (wybrane zadania)	131
Załącznik 3 — zasady oceny poprawności graficznej pisma uczniów	133
Wykaz tabel i rysunków	136
Bibliografia	138

Część II

Czas na... wspomnienia — językowy obraz szkoły w wypowiedziach absolwentów

Diana Jagodzińska

Wprowadzenie	145
1. Opowieści wspomnieniowe	147
2. Szkoła w języku i kulturze	153
3. Szkoła we wspomnieniach absolwentów	162
4. Struktury kompozycyjne i czasowe wspomnień	172
Zakończenie	178
Wykaz tabel, wykresów i schematów	180
Bibliografia	181

Część III

Czas na... stereotyp CHŁOPAKA i jego modyfikacje (na przykładzie wypowiedzi młodzieży)

Maria Waclawek

Wprowadzenie	187
1. Podstawy teoretyczne i metodologiczne	192
1.1. Wokół stereotypu	192
1.2. Rozwój poznawczy, psychofizyczny i socjalizacja młodych	200
1.3. Podstawy metodologiczne	207
1.3.1. Metoda ilościowo-jakościowa jako droga postępowania badawczego	208
1.3.2. Badanie danych tekstowych i ankietowych	210
2. CHŁOPAK w badaniach słownikowych	215
2.1. Wyrazy pokrewne i bliskoznaczne	217
2.2. Młodość	219
2.3. Wygląd	219
2.4. Cechy charakteru, zachowanie, postawy	221
2.5. CHŁOPAK jako <i>partner</i>	222
2.6. Podsumowanie: schemat stereotypu CHŁOPAKA (na przykładzie S)	223
3. CHŁOPAK w badaniach tekstowych	225
3.1. Charakterystyka pism objętych badaniem	225
3.1.1. „Filipinka” jako pismo reprezentujące młodzież i prasę młodzieżową z końca okresu PRL	225
3.1.2. Wybrane nowsze pisma (POP i POL)	228
3.1.3. Objęte badaniem działy pism	234
3.1.4. Informacje wstępne	239
3.2. Nazwy, sposoby określania	241
3.3. Wiek	245
3.4. Opis	247
3.4.1. Wygląd	247
3.4.2. Cechy charakteru, zachowanie, postawy	250
3.4.3. Zainteresowania	255
3.5. Profile	256
3.5.1. CHŁOPAK jako <i>kolega</i>	257
3.5.2. CHŁOPAK jako <i>uczeń</i>	259
3.5.3. CHŁOPAK jako <i>partner</i>	261
3.6. Podsumowanie: schemat stereotypu CHŁOPAKA (na przykładzie F, POP i POL)	270
4. CHŁOPAK w badaniach ankietowych	273
4.1. Definicje i synonimy leksemów <i>chłopak</i> i <i>chłopiec</i>	274
4.1.1. Definicje <i>chłopaka</i>	275
4.1.2. Definicje <i>chłopca</i>	280
4.1.3. Synonimy leksemów <i>chłopak</i> i <i>chłopiec</i>	283
4.2. Opis	286
4.2.1. Wygląd	288

4.2.2. Cechy charakteru, zachowanie, postawy	295
4.2.3. Zainteresowania	301
4.2.4. Inne	303
4.3. Podsumowanie: schemat stereotypu CHŁOPAKA (na przykładzie A)	305
Zakończenie	307
Wykaz skrótów	311
Wykaz tabel, rysunków i schematów	312
Bibliografia	314

Część IV

Czas na... wyrazy funkcyjne w szkole

Aleksandra Zok-Smoła

Wprowadzenie	329
1. Próba definicji	330
2. Miejsce przyimków, zaimków, spójników i partykuł w klasyfikacji wyrazów na części mowy	333
3. Wyrazy funkcyjne w podręcznikach dla gimnazjum	337
3.1. Partykuła	338
3.2. Przyimek	346
3.3. Spójnik	355
3.4. Zaimek	362
Zakończenie	375
Wykaz tabel	377
Bibliografia	378
Nota o Autorach	381
Summary	383
Резюме	385

Wstęp

Wszystko ma swój czas
i jest wyznaczona godzina
na wszystkie sprawy pod niebem

(Koh 3, 1—11)

Trawestując słowa Księgi Koheleta, można dopowiedzieć: jest czas zabawy i czas nauki, czas na przyglądanie się pięknu świata i czas na badanie jego złożoności, czas na uczenie się i czas na przekazywanie wiedzy innym. Co robią młodzi badacze języka, którzy dodatkowo przekazują swoją wiedzę innym? Czy to, co poddają analizom, jest aktualne, zgodne z nowymi kierunkami badań lingwistycznych — czy jest „na czasie”? Czy ich działania badawcze mają empiryczne zakotwiczenie — uzasadnione temporalnie, a rozwiązania — charakter aplikacyjny oraz edukacyjny? Za odpowiedź na postawione pytania nich posłużą fragmenty opracowań, zróżnicowanych zarówno pod względem podejmowanych tematów czy metodologii, jak i samej długości, ale przecież zawsze zbieżnych w zakresie aktualnej problematyki, przyglądania się przemianom tradycji, mierzenia teraźniejszości i spoglądania ku przyszłości. Czas jest bowiem istotnym elementem badań naukowych. Niezależnie od tego, czy i w jakim stopniu zostanie włączony w przedmiot badań, zawsze jest czynnikiem determinującym. Nic bowiem w nauce nie odbywa się poza ramą czasową. Każdy element rzeczywistości, poddawany analizom, wpisuje się w system temporalnych powiązań: odnosi się do aktualnych stanowisk i jest oparty na wcześniejszych dokonaniach. Ograniczenia czasowe decydują również o poziomie obszerności opisywanych zjawisk, różnicując granice empirycznych poszukiwań, co widoczne jest w strukturze niniejszego zbioru.

Celem publikacji jest prezentacja aktualnych refleksji nad elementami języka istotnymi dla dydaktyki szkolnej oraz wyników analiz poprowadzonych przez

młode badaczki polonistyki. Opracowania, składające się na niniejszy zbiór, odnoszą się do różnorodnych aspektów języka i ujmują wybrane problemy ucznia i szkoły, dla których czas jest jednym z ważniejszych elementów życia. Autorki koncentrują swą uwagę na kilku tematach.

W części pierwszej: *Czas na... kompetencje przestrzenne — nowy determinant kompetencji językowej*, Anna Guzy prezentuje wyniki badań dowodzące istnienia istotnych statystycznie zależności pomiędzy kompetencjami językowymi oraz przestrzennymi ucznia. Złożoność ich natury sprawiła, że dotąd wymykały się one ujednoczeniu oraz możliwości zdefiniowania. Autorka stara się uzupełnić tę lukę: przedstawia skondensowany opis kompetencji językowych dzieci oraz charakterystykę kompetencji przestrzennych (wyobraźni i orientacji przestrzennej). Skupia się jednak nie tyle na jakościowym opisie umiejętności językowych czy przestrzennych uczniów, co na wskazaniu zależności pomiędzy badanymi komponentami. Analiza jakościowa ukazuje środki językowe stosowane przez uczniów do opisu relacji przestrzennych, a referowane wyniki potwierdzają, że wyobraźnia i orientacja przestrzenna stanowią nowy determinant kompetencji językowej uczniów.

Przedmiotem kolejnej części autorstwa mgr Diany Jagodzińskiej: *Czas na... wspomnienia — językowy obraz szkoły w wypowiedziach absolwentów*, jest rekonstrukcja językowego obrazu szkoły, utrwalonego w mówionych opowieściach wspomnieniowych absolwentów. Autorka podejmuje rozważania uzasadnione coraz częstszymi głosami krytyki wobec szkoły, pojawiającymi się w wypowiedziach aktualnie uczęszczających do tej instytucji uczniów. Poprzez przegląd definicji wyrazu „szkoła”, a następnie zastosowanie metodologii językowego obrazu świata do analizy zgromadzonych opowieści, wyznacza pojawiające się we wspomnieniach absolwentów kręgi tematyczne związane ze szkołą, odnosząc je do prezentowanych kategorii leksykograficznych. Swoje badania obudowuje wskazaniem roli czasu i języka w twórczych wypowiedziach użytkowników języka, dając odbiorcy możliwość poznania istoty opowieści wspomnieniowych i ich naturalnego związku z okresem uczęszczania do szkoły. Dociera również do schematów konstrukcyjnych retrospekcji oraz występujących w nich układów narracji, mających istotny wpływ na zakodowany obraz szkoły.

Część III, autorstwa Marii Waclawek — *Czas na... stereotyp CHŁOPAKA i jego modyfikacje (na przykładzie wypowiedzi młodzieży)* — odtwarza wizerunek chłopaka na podstawie danych językowych wyekscerpowanych z czytelnicznych listów opublikowanych w dawnych i nowszych czasopismach młodzieżowych oraz z ankiet przeprowadzonych wśród gimnazjalistów i licealistów. Wykorzystanie danych językowych pochodzących z różnych źródeł i przedziałów czasowych ma na celu wyróżnienie danych profili i syndromów, a przede wszystkim pokazanie ciągłości jednych elementów wizerunku oraz modyfikacji innych. Zasadniczą część rozdziału poprzedzają rozważania na temat teorii stereotypu,

kluczowych dla autorki kategorii operacyjnych związanych z językowym obrazem świata, podstawowych wiadomości o adolescencji, opis użytych metod i technik badawczych oraz rekonstrukcja portretu chłopaka w oparciu o dane słownikowe, w tym paremiologiczne.

Tematyka ostatniej części tomu: *Czas na... wyrazy funkcyjne w szkole* autorstwa Aleksandry Zok-Smoły, oscyluje wokół kwestii związanych z wyrazami funkcyjnymi, które w praktyce szkolnej, pomimo pełnienia istotnych ról składniowych w wypowiedziach oraz licznych trudności związanych z ich użyciem, są często deprecjonowane i pomijane. Wobec wprowadzonej kilka lat temu reformy zasadne wydaje się omówienie poszczególnych zapisów dotyczących przyimków, spójników, zaimków i partykuł w podstawie programowej, a także ich odniesienie do rzeczywistości szkolnej — konkretnie do sposobów realizacji treści dotyczących wyrazów funkcyjnych w podręcznikach przeznaczonych dla gimnazjalistów. Analiza zarówno tekstów informacyjnych, jak i komponentów zadaniowych aktualnie obowiązujących podręczników, pozwala autorce na panoramiczne przedstawienie sposobu wprowadzania wiedzy i kształcenia umiejętności związanych z wyrazami funkcyjnymi oraz na krytyczne podejście do podręcznikowych sposobów ujęcia rozpatrywanych treści — uchwycenie niedomagań w analizowanym zakresie oraz wskazanie postulowanych zmian w sposobie kształcenia omawianych treści, których celem jest nie tyle zdobycie przez uczniów wiedzy systemowej, lecz umiejętności budowania wypowiedzi spójnych i poprawnych pod względem językowym.

Prezentowana książka nie stanowi pełnego, usystematyzowanego przeglądu badań poświęconych problematyce zagadnień językowych w edukacji, ale jedynie zbiór zróżnicowanych doniesień empirycznych, traktujących o szkole i uczniu w określonym czasie. Skoro jednak, zgodnie ze słowami Fryderyka Schillera, czas przynosi radę, której należy oczekiwać cierpliwie, wyrażamy nadzieję, że nasza publikacja skłoni do refleksji nad współczesnymi uwarunkowaniami nauczania szkolnego oraz będzie stanowić inspirację do podejmowania przez młodych naukowców dalszych badań językoznawczych w tym zakresie.

Autorki

Nota o Autorach

Anna Guzy — doktor nauk humanistycznych z zakresu językoznawstwa, adiunkt w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego. Absolwentka śląskiej polonistyki oraz Podyplomowych Studiów Logopedycznych z zakresu emisji i higieny głosu na Uniwersytecie Wrocławskim, a także studentka psychologii na Uniwersytecie Śląskim oraz Uniwersytecie Jagiellońskim.

Zainteresowania naukowe i badawcze skupia wokół determinantów kompetencji językowych — w tym czynników psychospołecznych warunkujących rozwój mowy — oraz wpływu kompetencji przestrzennych na językowe. Przedmiotem jej badań są: kompetencje językowe, psychologia zdrowia, a także emisja i higiena głosu.

Autorka oraz współautorka ponad sześćdziesięciu artykułów, współredaktorka dwóch tomów z serii *Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych*.

Diana Jagodzińska — doktorantka w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego, prawnik i administrator szkoły językowej. Absolwentka filologii polskiej, prawa i Podyplomowych Studiów Rodziny i Mediacji Sądowej na Uniwersytecie Śląskim.

W swoich badaniach naukowych rozważa tematykę językowego obrazu świata w prawie oświatowym, profesjolektu prawniczego oraz wpływu procesów komunikacyjnych na skuteczność i stosowanie prawa. Zajmuje się również dziecięcą literaturą prawniczą, nauczaniem prawa w szkole, a także wiedzą o uczniu o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Autorka kilkunastu artykułów naukowych i recenzji książek dla dzieci o tematyce prawnej. Obecnie pracuje nad rozprawą doktorską o językowym obrazie szkoły w aktach prawa oświatowego.

Maria Waclawek — doktor nauk humanistycznych z zakresu językoznawstwa, obecnie lektor języka polskiego w Jednostce Polonistyki, Bohemistyki i Słowacystyki Uniwersytetu w Lublanie (Słowenia). Absolwentka filologii polskiej oraz Podyplomowych Studiów Kwalifikacyjnych Nauczania Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego na Uniwersytecie Śląskim. Współpracownik Szkoły Języka i Kultury Polskiej UŚ, od cza-

sów studiów doktoranckich związana również z Katedrą Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej UŚ.

Jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół językowego obrazu świata, stereotypów językowo-kulturowych i problematyki *gender*, a także zagadnień dotyczących szeroko rozumianej reklamy, języka perswazji oraz emisji głosu, reguł poprawnej wymowy i glottodydaktyki.

Autorka ponad dwudziestu artykułów naukowych i kilku recenzji.

Aleksandra Zok-Smoła — doktorantka w Katedrze Dydaktyki Języka i Literatury Polskiej Uniwersytetu Śląskiego, nauczycielka języka polskiego w szkole podstawowej. Absolwentka filologii polskiej na Uniwersytecie Śląskim i podyplomowych studiów z zakresu resocjalizacji.

Jej zainteresowania badawcze oscylują wokół kwestii związanych z gramatyką opisową języka polskiego, kulturą języka, pracą z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz literaturą dla dzieci i młodzieży.

Aktualnie przygotowuje rozprawę doktorską na temat wyrazów funkcyjnych w teorii i praktyce szkolnej. Autorka kilkunastu artykułów naukowych, współredaktor trzech prac zbiorowych.

Time for... Language and teaching in the studies by young researchers

Summary

The following volume looks at issues related to time and various aspects of time usage in research conducted by young language teachers. Each chapter forms its own entirety; however, all parts are connected by temporality, which is a superior category. Part one entitled *Time for...spatial competence — a new determinant of linguistic competence* by Anna Guza presents results of her research, which indicate the existence of statistical correlation between linguistic and spatial competence of a student. The analysis consists of a description of children's linguistic competence and a characterization of spatial competence (imagination and spatial awareness). The aim of the study was not a qualitative description of pupils' linguistic or spatial skills, but rather an examination of the statistic relationship between the two components. A qualitative analysis was performed in order to present the linguistic resources used by pupils to express spatial relations. The research results presented herein confirm that imagination and spatial awareness constitute a new determinant of pupils' linguistic competence.

The purpose of the study *Time for... memories — a linguistic portrait of school in graduates' reminiscences* by Diana Jagodzińska is a reconstruction of a linguistic portrait of school using spoken reminiscences of graduates. The author begins with pointing out the role of time and language in creative statements of language users, then, she presents the essence of recollection stories and shows their natural connectivity with school years. The analytical part begins with an outline of definitions of the word "school" in dictionaries of the Polish language, and psychological and pedagogical studies. Based on the methodology of the linguistic picture of the world, the researcher delineates school-related subject fields, which she analyses in detail. She also presents structural schema and narration orders of the collected reminiscences. The results are then related to lexicographic categories and portraits of school in the statements of current pupils.

Maria Waclawek's part — *Time for ... a stereotype of a BOY and its modifications (based on young people's statements)*, is divided into four subsections. The first concerns theories of stereotype, operational categories, crucial for the author, and related to the linguistic picture of the world, and rudimentary information on adolescence. It also contains a presentation of methods and research techniques employed in the study. The next subsection re-creates an image of a boy based on linguistic data, including paremiological data. The core material (subsections 3—4) is the linguistic data excerpted from the letters written by readers published in older (1979—1980) and more recent

(2009—2011) teenage magazines, and questionnaire surveys carried out among youth in the south of Poland (year 2010). According to the image, a boy is an adolescent male with numerous positive features connected with appearance, character or demeanor, and a certain repertoire of features that are typically masculine and feminine. From “girls” point of view, he can have many negative traits, thus becoming an anti-role model. The more recent image is more commercialized and egalitarian, whereas the older one is more tradition-oriented.

The subject matter of the last part of the volume *Time for ... functional words at school* by Aleksandra Zok-Smoła is about issues concerning functional words, i. e.: particles, prepositions, conjunctions, and pronouns, in middle school practice. The author of the study analyzes the currently used textbooks (informative texts and the assignment component contained in these texts) in terms of the ways of realization of content related to functional words. The analysis is preceded by an attempt at defining the discussed category and a characterization of word classes within the category from the point view of different classifications of words into parts of speech. The aim of the conducted research was not to point to flaws of the analyzed handbooks for middle school students; rather, to create a panoramic view of knowledge and skills relevant for this study being taught at school.

Время для... Язык и дидактика в исследованиях молодых ученых

Резюме

Тематика сборника соотносится с вопросами, связанными с временем и разными аспектами его использования в исследованиях молодых дидактиков языка. Каждая из глав составляет отдельную, замкнутую целостность, все части объединяет однако темпоральность, являющаяся главной категорией. Первая часть под заглавием *Время для ... пространственной компетенции — новый детерминант языковой компетенции*, вышедшая из-под пера Анны Гузы, служит презентации результатов исследований, указывающих на существования статистической зависимости между языковой и пространственной компетенцией ученика. В разработку входят описание языковой компетенции детей, а также характеристика пространственной компетенции (воображения и пространственной ориентации). Цель предпринятого исследования заключалась не столько в описании качества языковых или пространственных умений ученика, сколько в анализе статистической зависимости между изучаемыми компонентами. Для представления языковых средств, используемых учениками для описания пространственных отношений, был сделан качественный анализ — представленные результаты исследования подтверждают, что воображение и пространственная ориентация составляют детерминант языковой компетенции учеников.

Предметом разработки Дианы Ягодзинской, озаглавленная *Время для ... воспоминаний — языковой образ школы в высказываниях учеников*, является реконструкцией языкового образа школы, зафиксированного в устных рассказах-воспоминаниях выпускников. Размышления начинаются с указания на роль времени и языка в творческих высказываниях пользователей языка. Затем автор представляет суть рассказов-воспоминаний и обрисовывает их естественную связь с периодом обучения в школе. В начале аналитической части находится обзор дефиниции лексемы „школа” в словарях польского языка, а также в работах из области психологии и педагогики. Исследовательница, используя методологию языкового образа мира, выделяет появляющиеся в воспоминаниях выпускников тематические поля, связанные со школой, а также детально их анализирует. Кроме того, автор представляет конструкционные схемы, а также повествовательные структуры собранных высказываний. Результаты соотносятся с лексикографическими категориями, а также с образом школы в высказываниях учеников, которые ходят в школу в настоящее время.

Часть Марии Вацлавек — *Время для ... стереотипа ПАРНЯ и его модификаций (на примере высказываний молодежи)*, разделена на четыре подраздела. Первый из них касается теории стереотипа, ключевых для автора базовых категорий, связанных с языковой картиной мира, а также основной информации на тему adolescence. Кроме того, сюда включено описание использованных исследовательских методов и техник. Следующий подраздел воспроизводит образ парня на основе словарных данных, в том числе паремиологических. Материалом для исследования в главной части работы (3—4 подразделы) стали языковые данные, почерпнутые из писем читателей, опубликованные в старых (1979—1980) и более новых (2009—2011) молодежных журналах, а также из анкетных исследований, проведенных среди молодежи из южных регионов Польши. Согласно реконструированному образу, парень это молодое, взрослеющее лицо мужского пола. Парень обладает рядом черт, связанных с внешним видом, характером или поступками, а также неким набором черт, типично мужских и женских. С „девичьей” точки зрения он может иметь много отрицательных черт, создающих антиобразец. Самый новый образ более коммерциализованный и эгалитарный, предыдущий — более традиционный.

Тематика последней части сборника — *Время для ... незначительных слов в школе*, автором которой является Александра Зок-Смола, посвящена вопросам, связанным с незначительными словами, т.е. с частицами, предлогами, союзами и местоимениями на этапе обучения в гимназии — второго трехлетнего уровня среднего образования в Польше после шестилетней школы. Анализ обязывающих в настоящее время учебников (информативных текстов, а также содержащегося в них компонента заданий) с точки зрения способа реализации содержания, которое касается незначительных слов, предваряет попытку дефиниции рассматриваемой категории, а также характеристика включаемых в нее классов слов с учетом разных классификаций слов на части речи. Целью проведенных исследований было не столько показать конкретные недочеты анализированных учебников, предназначенных для гимназистов, сколько скорее создать панорамный образ формирующихся в школе знаний и умений в рассматриваемом ракурсе.

Redaktor: Agnieszka Boniatowska
Projekt okładki: Aleksandra Gaździcka
Korekta: Renata Śliż
Łamanie: Marek Zagniński

Copyright © 2015 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-8012-639-8
(wersja drukowana)
ISBN 978-83-8012-640-4
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 24,0. Ark. wyd. 29,5.
Papier offset. kl. III, 90 g. Cena 44 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek,
Spółka Jawna, ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek